

S
h
o
o
l
e
k
e
r
k

Kwartet in de kerk!

Lesmateriaal over kerken
voor groep 5 en 6
van het basisonderwijs

K
W
A
R
T
E
T

Kwartet in de kerk

Groninger Kerken is eigenaar van zo'n honderd kerken in de provincie Groningen. In de Schoolkerk zijn al onze educatieve bezigheden samengevoegd. In de educatieve programma's maken kinderen op een speelse manier kennis met de kerkgebouwen en geven er hun eigen, nieuwe betekenis aan. Zo zorgen we voor draagvlak in de toekomst.

Met deze lesmaterialen kun je zelf aan de slag met je klas. Onderdeel van de les is een bezoek aan een kerk in de buurt.

In al onze kerken zijn vrijwilligers actief. Bij hen kun je terecht om een afspraak te maken, of bijvoorbeeld de sleutel te lenen. Soms zijn zij bereid een klas rond te leiden. Je vindt de contactgegevens op de kerkensites. Hiervoor ga je naar [www.kerk\[plaatsnaam\].nl](http://www.kerk[plaatsnaam].nl) (bijvoorbeeld www.kerkbierum.nl) of kijk op de kaart op www.groningerkerken.nl.

Dit lespakket over kerken is voor leerlingen uit groep 5 en 6 van het basisonderwijs.

Inhoud lespakket

- Docentenhandleiding bij 'Kwartet in de kerk!'
- Presentatie over verschillende elementen van de kerk via www.schoolkerk.nl
- Kijkwijzers (digitaal of te bestellen via info@schoolkerk.nl)
- Sjabloon voor kwartetkaarten en opdrachtkaartjes

Tijdsduur

Inleiding in de klas	30 minuten
Bezoek aan de kerk (excl. reistijd)	1 uur
Maken van een kwartetspel in de klas	2 uur (evt. langer)

Ter voorbereiding

Maak van tevoren een afspraak met de beheerder van de kerk die je wil bezoeken. Voor contactgegevens van de kerk kan je kijken op de digitale kerkenkaart op groningerkerken.nl. Dit is een kaart van de provincie Groningen met kerken die vallen onder Groninger Kerken. Je kunt ook mailen naar de Schoolkerk via info@schoolkerk.nl. Wij helpen je graag met een keuze maken.

Bedenk vooraf wat je verwacht van de contactpersoon van de kerk. Vertel dat je langs wilt komen voor een educatief project van Groninger Kerken / de Schoolkerk. Wil je dat alleen de deur van de kerk wordt geopend, of zou je graag een korte inleidende rondleiding door de kerk willen voor de klas? Soms is er een vrijwilliger die dat kan doen. Noem wel duidelijk dat het gaat om leerlingen van groep 5-6, en dat er ook tijd moet overblijven voor het maken van het kijkblad en het maken van schetsen voor het kwartetspel.

Regel eventueel extra begeleiders om de groepjes te begeleiden tijdens het bezoek aan de kerk.

Programmaonderdelen

Kort overzicht van het programma:

1. Inleiding in de klas

De leerlingen worden kort voorbereid op hun bezoek aan de kerk. Op www.schoolkerk.nl vind je een presentatie die je in de klas laat zien.

2. Bezoek aan de kerk

De klas bezoekt een kerk in de buurt. De leerlingen ontdekken de kerk aan de hand van de kijkwijzer uit het lespakket. Vervolgens gaan de leerlingen aan de slag met de voorbereidingen voor het maken van het kwartetspel.

3. Verwerking in de klas: het maken van een kwartetspel

De leerlingen werken de schetsen uit die ze in de kerk hebben gemaakt. In de klas maken ze een kwartetspel. Aan het einde van de les kunnen de leerlingen met hun zelfgemaakte kerkenkwartet spelen!

Lesdoelen en kerndoelen

De leerlingen weten hoe een kerk er van binnen en van buiten uitziet.

De leerlingen herkennen inrichtings-elementen in de kerk en weten wat de functie ervan is, zoals de doopvont, het orgel, de bijbel en de preekstoel. De leerlingen weten dat de kerk oud kan zijn.

De leerlingen gaan goed kijken en natekenen, en verdelen elementen van de kerk in categorieën. Ze gebruiken een erfgoedbron: een monumentale kerk. De inhoud van dit lespakket past binnen verschillende kerndoelen, maar vooral bij kerndoel 56: De leerlingen verwerven enige kennis over en krijgen waardering voor aspecten van cultureel erfgoed.

Wij wensen je veel plezier met dit lesmateriaal en het bekijken van de kerk!

Docentenhandleiding

‘Kwartet in de kerk’

Het programma

1. Inleiding

De leerlingen worden kort voorbereid op hun bezoek aan de kerk. Op www.schoolkerk.nl vind je een presentatie die je in de klas kunt laten zien.

Het is belangrijk om met de kinderen te praten over wat ze al weten over kerken of andere oude gebouwen. En weten ze al iets over de kerk waar ze naartoe gaan? Benadruk dat er geen foute antwoorden zijn. Voorbeeldvragen:

- Wie weet wat een kerk is?
- Wie is er wel eens in een kerk geweest?
- Waar worden kerken voor gebruikt?
- Waar denk je aan bij het woord ‘kerk’?
- Wat vind jij mooi of leuk aan een kerk?

2. Bezoek aan de kerk

Materiaal

- Tekenpapier + evt. schrijfplankje
- Pennen en (kleur)potloden, gum
- Kijkwijzer voor iedere leerling (geprint)
- Docentenhandleiding
- Opdrachtkaartjes met categorieën (geprint)

Tip!

Je kunt er ook voor kiezen om het kwartet digitaal uit te werken. In dat geval maken de leerlingen foto's in plaats van schetsen van de elementen uit hun categorie. Zorg er dan voor dat ieder groepje een opgeladen telefoon met camera tot zijn beschikking heeft.

Stap 1: Naar de kerk

Ga op de afgesproken dag naar de kerk. Vergeet niet bovenstaand materiaal mee te nemen. Bespreek voordat je de kerk ingaat met de leerlingen:

- In de kerk galmt het vaak. Spreek met de kinderen af hoe je hiermee omgaat, om zo het bezoek prettig te houden voor iedereen.
- Je bent te gast in een eeuwenoud gebouw. Je mag op de meeste plekken kijken, maar behandel het gebouw en de spullen erin wel met respect.

Stap 2: Aan de slag met het kijkblad

Aan de hand van het kijkblad ontdekken de kinderen actief de kerk. Ieder kind krijgt een kijkblad, een pen en eventueel een schrijfplankje. Ze kunnen zowel zelfstandig als in groepjes onder begeleiding werken. Met het invullen van het kijkblad zijn de leerlingen ongeveer 20 min. bezig. Het blad helpt de leerlingen om goed naar de kerk te kijken. Wat zie je allemaal? Welke materialen worden er gebruikt?

Stap 3: Verder met het kwartetspel

De klas wordt ingedeeld in 8 groepjes. Elk groepje krijgt een opdrachtkaartje met daarop de categorie en de opdracht die daarbij hoort. De leerlingen krijgen de taak om 4 elementen in en om de kerk te vinden die in de categorie passen. Kwartetten bestaan uit minimaal 8 sets van 4 kaarten. Verderop vind je een beschrijving van de categorieën, met voorbeelden om de leerlingen op gang te helpen.

Tip!

Mochten er te weinig kinderen in je klas zijn om 8 groepjes te maken, dan kun je ook 6 groepjes maken of elke leerling 2 of meer kaartjes laten maken.

In de kerk maken de kinderen alvast schetsen voor de kwartetkaartjes met het tekenmateriaal. In de klas worden deze schetsen uitgewerkt en maken de kinderen een echt kwartetspel, met behulp van een sjabloon.

Stap 4: Terug naar school

Verzamel alle spullen en vraag de kinderen even goed om zich heen te kijken of er niets achterblijft. Neem afval mee naar school of gooi het in de prullenbak. Laat de kerk weer netjes achter.

Categorieën voor het kwartetspel

Print de opdrachtkaartjes uit de bijlage en knip ze uit. Ieder groepje (max. 4 leerlingen) krijgt een opdrachtkaartje en gaat vier voorbeelden in de categorie (kwartet) tekenen die ze gekregen hebben. Zorg dat er minimaal 8 categorieën gemaakt worden, zo kun je het kwartetspel goed spelen. Meer categorieën dan 8 mag natuurlijk ook.

Hieronder lees je de categorieën die de kinderen vinden op de opdrachtkaartjes. Per categorie zijn er enkele voorbeelden. Deze voorbeelden hoef je niet direct aan de kinderen te vertellen. Misschien hebben de kinderen zelf genoeg ideeën. Als dat niet zo is, kun je hen stimuleren door de genoemde voorbeelden te gebruiken.

1. De kerk in gebruik

- Zwembad, bibliotheek, winkel
- Snoepfabriek in de kerk
- Feest in de kerk

2. Detail in de kerk

- Stukje houtsnijwerk
- Stukje grafsteen, symbool of letter(s)
- Kroonluchter, verlichting
- Versiering aan een bank of op plafond gewelf met baksteenmotieven

3. Dieren in en rondom de kerk

- Vleermuis, muis
- Uil, zwaluw onder de dakpannen
- Mieren, lieveheersbeestjes

4. Meubels en inrichting

- Preekstoel, banken
- Orgel, lampen

5. De buitenkant

- Toren, klok
- Entree, deur, ramen
- Windvaan op het dak of op de toren
- Soorten muren, pleisterwerk, bakstenen
- Dakpannen, soort dak

6. Vormen

- Rechthoek, cirkel, vierkant, driehoek, cilinder, kruis
- Rechthoekige grafsteen
- Vorm van het dak, ramen, de klok
- Plattegrond van de kerk - kun je dat zien? (kruis, rechthoek?)
- Cilinders: orgelpijpen

7. Groen in en rondom de kerk

- Zie je bomen, mos, blaadjes?
- Struiken, bloemen?

8. Verplaats de kerk

- Aan het strand
- Op de kermis
- Midden in het bos

Mocht je **extra categorieën** willen gebruiken, dan volgen hier nog enkele voorbeelden:

9. Groot en klein

- Teken jezelf naast... de toren, de preekstoel, de doopvont, een raampje
- Hoeveel bakstenen moet je stapelen tot de stapel even hoog is als jij bent?
- Teken een heel klein onderdeel van de kerk: bijvoorbeeld een detail in houtsnijwerk of een kandelaar

10. De kerk heeft kleur

- Glas-in-lood, plafond
- Verf op houtwerk, baksteen
- Orgel

11. Tellen

- Kerkbanken, ramen, deuren
- Grafstenen, orgelpijpen

3. Weer in de klas

Materiaal

- Kwartetsjablonen (uit bijlage Iespakket)
- Tekenmateriaal
- Lijm
- Schaar
- Karton of dik papier
- Schetsen van bezoek aan de kerk

Het kwartetspel maken

- De leerlingen verwerken het materiaal dat ze gemaakt hebben in de kerk tot een kwartetspel. In de bijlage zitten kwartetsjablonen die je voor de leerlingen kunt printen.

Tip!

Bepaal of je de leerlingen wilt laten knippen en plakken, of juist digitaal aan de slag laat gaan.

- Op ieder kwartetkaartje tekenen de leerlingen een onderdeel van de categorie. Ze schrijven bovenaan het kaartje om welke categorie het gaat. Als de kaartjes af zijn, moeten op elk kaartje aan de onderkant ook de andere onderdelen van de categorie worden geschreven.
- De leerlingen knippen het kwartetkaartje uit en plakken het op karton of dik papier, zodat het echte speelkaarten worden.
- Speel het kwartet!

Tip!

Interessante onderwerpen die de leerlingen zijn tegengekomen kunnen uitgewerkt worden in een werkstuk of spreekbeurt.

Ter afsluiting

We zijn bij de Schoolkerk altijd benieuwd naar resultaten! Deel je foto's met ons? Het kan via info@schoolkerk.nl of via sociale media @schoolkerk.

Heel veel plezier en succes met het project 'Kwartet in de kerk'!

Bijlagen

1. Opdrachtkaartjes	P 7.
2. Voorbeeld van twee kwartetkaarten	P 9.
3. Sjabloon kwartet	P 10.

1. Opdrachtkaartjes

1. De kerk in gebruik

Voor deze opdracht mag je je fantasie gebruiken! Als jij het voor het zeggen had, hoe zou je de kerk dan gebruiken? Wat zou jij er willen doen? Wat zou je van dit gebouw willen maken? Maak een tekening van hoe dat eruit zou zien.

Bedenk en teken met je groepje 4 voorbeelden van deze categorie (op ieder kwartetkaartje één). Schrijf de voorbeelden van de andere drie kaartjes op de lijntjes.

3. Dieren in en rondom de kerk

Rondom de kerk zijn allerlei dieren te zien. Misschien zijn er ook wel dieren die zich nu even niet laten zien. Welke dieren zou je verwachten in en rondom de kerk? Teken de kerk mét een van deze dieren erbij.

Bedenk en teken met je groepje 4 voorbeelden van deze categorie (op ieder kwartetkaartje één). Schrijf de voorbeelden van de andere drie kaartjes op de lijntjes.

5. De buitenkant

Ga rondom de kerk op zoek naar iets dat je opvalt. Wat is er bijzonder? Wat valt jou op aan de buitenkant van de kerk? Teken dat na.

Bedenk en teken met je groepje 4 voorbeelden van deze categorie (op ieder kwartetkaartje één). Schrijf de voorbeelden van de andere drie kaartjes op de lijntjes.

7. Groen in en rondom de kerk

Teken de kerk in zijn omgeving. Is er groen te zien? Denk aan planten en bomen rond de kerk, maar bijvoorbeeld ook aan plantjes tussen de bakstenen in de muur van de kerk. Kies allemaal een ander stukje natuur, zodat er vier plaatjes voor het kwartet ontstaan.

Bedenk en teken met je groepje 4 voorbeelden van deze categorie (op ieder kwartetkaartje één). Schrijf de voorbeelden van de andere drie kaartjes op de lijntjes.

2. Detail in de kerk

Zoek in of om de kerk een detail en teken dit na. Kies iets wat je zelf mooi vindt. Je legt dit detail als het ware onder een vergrootglas, en tekent het zo precies mogelijk na.

Bedenk en teken met je groepje 4 voorbeelden van deze categorie (op ieder kwartetkaartje één). Schrijf de voorbeelden van de andere drie kaartjes op de lijntjes.

4. Meubels en inrichting

In de kerk zijn allerlei soorten meubels en versieringen te zien. Zoek iets uit en teken het na.

Bedenk en teken met je groepje 4 voorbeelden van deze categorie (op ieder kwartetkaartje één). Schrijf de voorbeelden van de andere drie kaartjes op de lijntjes.

6. Vormen

Bedenk welke vormen er bestaan. In de kerk kun je ook allerlei vormen ontdekken. Wat zie je en welke vorm heeft het? Teken bijvoorbeeld het raam na en schrijf erbij welke vorm het heeft.

Bedenk en teken met je groepje 4 voorbeelden van deze categorie (op ieder kwartetkaartje één). Schrijf de voorbeelden van de andere drie kaartjes op de lijntjes.

8. Verplaats de kerk

Opdracht: Waar staat de kerk nu? Waar zou jij die kerk neer willen zetten en waarom? Teken de kerk in een totaal andere (fantasie)omgeving.

Bedenk en teken met je groepje 4 voorbeelden van deze categorie (op ieder kwartetkaartje één). Schrijf de voorbeelden van de andere drie kaartjes op de lijntjes.

Extra categorieën:

9. Groot en klein

Opdracht: Teken jezelf naast een onderdeel van de kerk. Hoe groot zou je bijvoorbeeld zijn naast het weerhaantje (als dat er is)?

Bedenk en teken met je groepje 4 voorbeelden van deze categorie (op ieder kwartetkaartje één). Schrijf de voorbeelden van de andere drie kaartjes op de lijntjes.

11. Tellen

Opdracht: In en om de kerk kan je veel dingen tellen. Je ziet vast maar één orgel, maar heel veel kerkbanken. Teken dan bijvoorbeeld alle banken die je ziet, of teken een bank en schrijf er een getal naast.

Bedenk en teken met je groepje 4 voorbeelden van deze categorie (op ieder kwartetkaartje één). Schrijf de voorbeelden van de andere drie kaartjes op de lijntjes.

10. De kerk heeft kleur

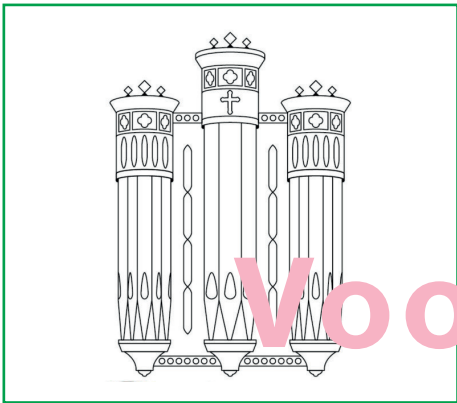
Opdracht: In en rondom de kerk zie je allerlei verschillende kleuren. Wat zie je en welke kleur heeft het? Kies iets uit en teken het na.

Bedenk en teken met je groepje 4 voorbeelden van deze categorie (op ieder kwartetkaartje één). Schrijf de voorbeelden van de andere drie kaartjes op de lijntjes.

2. Voorbeeld- kwartetkaarten

Meubels en inrichting

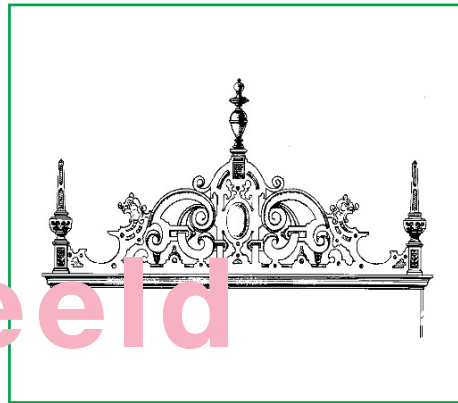
Orgel

Houten versiering

Preekstoel

Lamp

Meubels en inrichting

Houten versiering

Orgel

Preekstoel

Lamp

Voorbeeld

3. Sjablonen

The image displays four identical blank templates arranged in a 2x2 grid. Each template is designed for a notebook or journal page. It features a dashed outer border, a solid green rounded rectangular border, a horizontal line at the top, a large empty square box, and four horizontal lines at the bottom.